

بسم الله الرحمن الرحيم

چکیده ای از خطبه غدیر

نکات شاخص در خطبه غدیر

ذیلاً نکاتی را که در یک نگاه به صورت عمومی خطبه، در آن شاخص است اشاره می نمائیم:

- شاهد گرفتن حضرت، خداوند را بر تبلیغ خود در موارد مختلف خطبه.
- شاهد گرفتن حضرت، مردم را بر تبلیغ خود در مواضع مختلف خطبه.
- استشهاد به آیات قرآن در بسیاری از مواضع خطبه. - تأکید حضرت بر مسئله ی امامت دوازده امام علیهم السلام بعد از خود در چند مورد از خطبه.
- تأکید حضرت بر عدم تغییر حلال و حرام و تبیین آن توسط امامان در چند مورد.
- تفسیر بسیاری از آیات قرآن به اهل بیت علیهم السلام در مواضعی از خطبه.
- اشاره به منافقین و اقدامات گذشته و آینده ی آنان صریحاً و تلویحاً در چند مورد.
- اختصاص نیمی از اول خطبه به اصل مطلب یعنی اعلان رسمی ولایت ائمه علیهم السلام، و پس از فراغت از مطلب اساسی و موضوع اصلی، توضیحات در باره ی آن و نیز مطالب دیگری از قبیل نماز و زکات و حج در نیمه ی دوم خطبه.

تقسیم موضوعی مطالب خطبه غدیر

قبلاً تذکر چهار نکته لازم بنظر می رسد:

۱. موضوعاتی که در نظر گرفته شده مربوط به مطالب مهم خطبه و آنچه مربوط به موضوع اصلی خطبه بوده و پیامبر صلی الله علیه و آله بر آن تکیه داشته اند می باشد، و اگر همه ی مطالب خطبه در نظر گرفته شود می توان فهرست موضوعی مفصلتری تدوین کرد.

۲. برای اختصار، عبارات خطبه را با کمی تلخیص آورده ایم. طالبین می توانند با مراجعه به متن خطبه به اصل عبارات دست یابند.

۳. در آخر هر عبارت "داخل پراتنز" شماره ی یکی از یازده بخش خطبه که جمله ی مزبور در آن است به عنوان آدرس ذکر می گردد که شامل متن و پاورقی در متن کامل خطبه است.

۴. عناوین این تقسیم موضوعی به شرح زیر است:

توحید، نبوت پیامبر صلی الله علیه و آله، ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام، ذکر دوازده امام معصوم علیهم السلام، فضائل اهل بیت علیهم السلام، فضائل

امیرالمؤمنین علیه السلام، لقب 'امیرالمؤمنین'، علم اهل بیت علیهم السلام، حضرت مهدی علیه السلام، محبین و شیعیان اهل بیت علیهم السلام، دشمنان اهل بیت علیهم السلام، ائمه ی ضلالت، اتمام حجت، بیعت، قرآن، تفسیر قرآن، حلال و حرام، نماز و زکات، حج و عمره، امر به معروف و نهی از منکر، قیامت و معاد.

توحید

بخش اول خطبه، حاوی عبارات والا و پر معنایی در توحید است که اجمالاً به آنها اشاره می شود: عظمت و علو خداوند، قدرت و علم او، خالقیت او، سمیع و بصیر بودن او، دائم و لایزالی بودن او، بی نیازی خداوند، اراده ی او، ضد و شریک نداشتن خداوند، کرم و حلم خداوند، منزّه و قدوس بودن خداوند، بازگشت همه ی امور به خداوند، نزدیکی خداوند به بندگانش، وسعت رحمت و نعمت خداوند، آثار قدرت خداوند در انسان و افلاک، انتقام و عذاب خداوند، لزوم حمد الهی و اظهار عجز از درک صفات او و تواضع و ذلت در مقابل عظمت خداوند. "۱."

نبوت پیامبر

-من حجت خدا بر همه ی مخلوقات او از اهل آسمان و زمین هستم. هر کس در این مطلب شک کند کافر است. "۳"

-هر کس در چیزی از کلام من شک کند در همه ی آن شک کرده است، و شک کننده در گفتار من در آتش است."۳

-به امر پروردگار کلام من تغییر پذیر نیست."۴

-پیامبران و مرسلین گذشته به من بشارت داده اند."۳

-هیچ علمی نیست مگر آنکه خداوند آن را به من آموخته است."۳

ولایت علی بن ابی طالب

-خداوند علی را به عنوان صاحب اختیار و امام شما منصوب نموده است."۳

-اطاعت علی بر شهری و روستایی، عجم و عرب، آزاد و غلام، کوچک و بزرگ، سفید و سیاه واجب است."۳

-حکم علی بر هر موحدی "موجودی" اجرا شونده و کلام او مورد عمل و امر او نافذ است."۳

-هر کس که من صاحب اختیار او هستم، این علی صاحب اختیار اوست."۳

-ولایت علی از طرف خداوند است و دستور آن را او بر من نازل کرده است."۳

-خداوند، هر کس علی را دوست دارد دوست بدار."۴

-خداوند دین شما را با امامت او کامل کرد."۵

-به امر علی گوش فرا دهید تا سلامت بمانید، و او را اطاعت کنید تا هدایت شوید و نهی های او را قبول کنید تا به رشد و صلاح دست یابید، و دنباله رو اراده ی او باشید و راههای مختلف، شما را از راه او منحرف نکند."۶

-از راه علی به راه گمراهی نروید و از او دور نشوید و از ولایت او سرباز نزنید."۳

-اگر زمان طولی بر شما گذشت و کوتاهی نمودید یا فراموش کردید، بدانید که صاحب اختیار شما و بیانگر دین شما علی است، که خداوند بعد از من او را به عنوان امین بر خلقش منصوب نموده است. او به هر سؤالی که داشته باشید جواب می دهد و آنچه را نمی دانید بیان می نماید."۱۰

ذکر دوازده امام معصوم

-من صراط مستقیم خداوند هستم که شما را فرمان به پیروی از آن داده است و بعد از من علی و سپس فرزندانم از نسل او هستند. آنان که امامانی هدایت کننده به سوی حقند."۷

-امامت در نسل من از فرزندان علی است تا روز قیامت که خدا و رسولش را ملاقات می کنید."۳

-هر کس از خدا و رسولش و علی و امامانی که ذکر کردم اطاعت کند به رستگاری بزرگ دست یافته است."۱۱

-با امیرالمؤمنین علی و حسن و حسین و امامان، به عنوان کلمه ی باقی و طیب و طاهر بیعت کنید."۱۱

-قرآن به شما می گوید که امامان بعد از علی، فرزندان او هستند، و من هم به شما معرفی کردم که امامان از نسل من و او هستند. قرآن می گوید: 'وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ، و من گفتیم: 'لَنْ تَضِلُّوا مَا إِن تَمْسِكْتُمْ بِهَمَّا'. "۱۰"

-کسانی که علی و امامان از فرزندان من و از نسل او تا روز قیامت را به عنوان امام قبول نکنند، آنان کسانی اند که اعمالشان سقوط می کند و دائماً در آتش خواهند بود. "۵"

-من خلافت را به عنوان امامت و وراثت در نسل خود تا روز قیامت باقی می گذارم. "۶"

-حلال و حرام بیش از آن است که در مجلس واحد همه را بشمارم، پس من مأمورم از شما بیعت بگیرم بر آنچه از جانب خدا آوردم درباره ی مقام علی امیرالمؤمنین و امامان بعد از او تا روز قیامت، که از نسل من واو هستند، وقائم آنان مهدی است. "۱۰"

-حلالی نیست مگر آنچه خدا و رسولش و دوازده امام حلال بدانند، و حرامی نیست مگر آنچه خدا و رسولش و دوازده امام حرام بدانند. "۳"

فضائل اهل بیت

-پیامبرتان بهترین پیامبر، جانشین پیامبرتان بهترین جانشین، و فرزندان او بهترین جانشینانند. "۵"

-علی است که به صبر و شکر متصف است، و بعد از او فرزندانم از نسل او. "۶"

-نور از جانب خداوند عز و جل در من، و سپس در علی و بعد در نسل او تا مهدی قائم قرار داده شده است. "۶"

فضائل امیرالمؤمنین

-علی امام مبین و امام متقین است. "۳"

-علی به سوی حق هدایت می کند و به آن عمل می نماید، و باطل را از بین می برد و از آن نهی می کند، و در راه خدا سرزنش ملامت کننده ای او را مانع نمی شود. "۳"

-علی اول کسی است که به خدا ایمان آورد. "۳"

-علی را بر همه تفضیل دهید که او بعد از من، از هر مرد و زنی بالاتر است. "۳"

-علی 'جَنب' خداست که در قرآن می فرماید: 'يَا حَسْرَتَا عَلِيٌّ مَا فَرَطْتُ فِي جَنبِ اللَّهِ! "۳"

-این علی است که از همه ی شما بیشتر مرا یاری کرده، و از همه ی شما به من سزاوارتر است، و از همه ی شما به من نزدیک تر و نزد من از همه ی شما عزیزتر است. من و خدا از او راضی هستیم. "۵"

-هیچ آیه ای درباره ی رضای خداوند نازل نشده مگر در مورد علی. "۵"

-خداوند مؤمنین را در قرآن مورد خطاب قرار نداده مگر اینکه اول مخاطب آن علی بوده است. "۵"

-خداوند در سوره ی 'هل أتى' گواهی بهشت را جز برای علی نداده است. "۵"

-سوره ی 'هل أتى' درباره ی غیر علی و در مدح غیر او نازل نشده است. "۵"

-علی یاری دهنده ی دین خدا و دفاع کننده از رسول خدا است. "۵"

-علی است تقی و نقی و هادی و مهدی. "۵"

-علی است محل وعده های الهی. "۶"

-علی بشارت دهنده است... علی هدایت کننده است. "۷"

-علی است آن کس که خداوند او را از من خلق کرده و من از اویم. "۱۰"

-فضائل علی بن ابی طالب نزد خداوند است، و خداوند آنها را در قرآن نازل کرده، و بیش از آن است که من در مجلس واحد همه ی آنها را بشمارم. پس هر کس از فضائل او به شما خبر داد- که معرفت آن را هم داشت- از او بپذیرید. "۱۱"

لقب امیرالمؤمنین

'-امیرالمؤمنین' جز این برادر من "علی" کسی نیست، و ریاست و امیری مؤمنان بعد از من برای احدی غیر از او حلال نیست. "۳"

-به علی به عنوان 'امیرالمؤمنین' سلام کنید. "۱۱"

-کسانی که برای سلام کردن به علی به عنوان 'امیرالمؤمنین' سبقت بگیرند رستگارانند. "۱۱"

علم اهل بیت

-هیچ علمی نیست مگر آنکه خداوند به من تعلیم فرموده، و هیچ علمی نیست مگر آنکه من آن را به علی آموخته ام. "۳"

-خداوند مرا امر و نهی نموده است، و من هم علی را امر و نهی کرده ام. پس علی امر و نهی را از سوی خداوند عز و جل می داند. "۶"

-مردم، من برای شما تبیین کردم و به شما فهمانیدم، و این علی است که بعد از من به شما می فهماند. "۹"

حضرت مهدی

-نور از طرف خداوند در من، و سپس در علی و نسل او تا مهدی قائم قرار داده شده است. "۶"

-مهدی، حق خداوند و هر حقی را که برای ما است خواهد گرفت. "۶"

-هیچ سرزمین آبادی نیست مگر آنکه خداوند تا روز قیامت اهل آن را به خاطر تکذیبشان هلاک می کند، و آن را در اختیار حضرت مهدی قرار می دهد. "۶"

-خاتم امامان مهدی قائم، از ما است. "۸"

-اوست غالب بر ادیان، منتقم از ظالمین، فاتح قلعه ها، غالب بر مشرکین، منتقم خونهای به ناحق ریخته، کمک کننده ی دین خدا، سرچشمه گرفته از دریایی عمیق، نشانه دهنده به افراد در حد خودشان، وارث علوم، محکم کننده ی آیات الهی. "۸"

-اوست که کارها به دست او سپرده شده، و گذشتگان به او بشارت داده اند، و اوست حجت باقی خداوند و ولی او در زمین، و امانتدار او بر سر و آشکار. "۸"

محبین و شیعیان اهل بیت

-خداوند، هر کس را که کلام علی را بشنود و اطاعت کند می آمرزد. "۳"

-خداوندا، دوست بدار هر کس علی را دوست بدارد. "۴"

-جز شخص با تقوا علی را دوست نمی دارد، و جز مؤمن مخلص به او ایمان نمی آورد. "۵"

-دوستان علی کسانی اند که خداوند در کتابش آنان را یاد کرده است. "سپس حضرت آیاتی از قرآن را در این باره تلاوت فرمودند." "۷"

-دوست ما کسی است که خداوند او را مدح کرده و دوست بدارد. "۷"

-هر کس خدا و رسولش و امامانی را که ذکر کردم، اطاعت کند به رستگاری عظیم دست یافته است. "۱۱"

-کسانی که در بیعت و ولایت و سلام بر علی به عنوان 'امیرالمؤمنین' از دیگران سبقت بگیرند، آنان رستگارانند و به بهشت پر نعمت می روند. "۱۱"

دشمنان اهل بیت

-ملعون است کسی که مخالفت علی نماید. "۳"

-خداوند توبه ی کسی را که ولایت علی را انکار کند هرگز نمی پذیرد، و او را نمی آمرزد. "۳"

-پرهیزید از اینکه با علی مخالفت کنید، و در نتیجه به آتشی گرفتار شوید که آتشگیره ی آن مردم و سنگها هستند و برای کافران آماده شده است. "۳"

-خداوند می فرماید: 'هر کس با علی دشمنی کند و ولایت او را قبول نکند، لعنت و غضبم بر او باد.' "۳"

-ملعون است ملعون است، مورد غضب است مورد غضب است، کسی که این کلام مرا "در باره ی علی" نپذیرد و با آن موافقت نکند. "۳"

-پروردگارا، هر کس با علی دشمنی کند دشمن بدار، و هر کس او را انکار کند لعنت کن، و بر هر کس که حق او را انکار نماید غضب فرما. "۴"

-آنان که امامت علی و جانشینان او از فرزندانم و نسل او تا روز قیامت را نپذیرند، کسانی اند که اعمال آنان سقوط می کند و دائماً در آتش خواهند بود. عذاب آنان تخفیف داده نمی شود، و به آنان مهلت داده نخواهد شد. "۵"

-کسی جز شقی، علی را مبعوض نمی دارد. "۵" - خداوند عز و جل ما را بر مقصرین، معاندین، مخالفین، خائنین، گناهکاران، ظالمین و غاصبین از همه ی جهانیان حجت قرار داده است. "۶"

-امامان گمراه کننده و یاران و تابعین و کمک کنندگان ایشان، در درجه ی پائین تر جهنم خواهند بود. "۶"

-دشمنان علی، اهل شقاق و نفاق و معارضه کنندگان و تجاوزکنندگان از حق خوداند، آنان برادران شیاطین اند که سخنان نادرست و به ظاهر زیبا را از روی غرور به یکدیگر می رسانند. "۷"

-دشمنان علی کسانی اند که خداوند در قرآن ذکر فرموده است. "سپس حضرت آیاتی از قرآن را در این باره تلاوت فرمودند." "۷"

-دشمن ما کسی است که خدا او را مذمت و لعنت نموده است. "۷"

امامان ضلالت و گمراهی

-به زودی بعد از من، امامانی خواهند بود که به سوی آتش دعوت می کنند، و روز قیامت یاری نمی شوند، خداوند و من از آنان بیزاریم. آنان و انصار و تابعین و هواداران ایشان در درجه ی پائین تر جهنم هستند. بدانید که آنان اصحاب صحیفه اند!! پس هر کدام از شما در صحیفه ی خود نظر کند. "حضرت با این کلام به اصحاب صحیفه ی ملعونه اشاره فرمودند." "۶"

-بزودی خلافت را به عنوان پادشاهی غضب می کنند. خداوند غاصبین را لعنت کند. "۶"

اتمام حجت

-خداوند عز و جل ما را بر مقصرین و معاندین و مخالفین و خائنین و گنهکاران و ظالمین و غاصبین از همه ی عالمیان، حجت قرار داده است. "۶"

-آنچه مأمور به ابلاغش بودم رسانیدم تا بر هر حاضر و غائب، و هرکس که حضور دارد یا ندارد، و هرکس که به دنیا آمده یا هنوز نیامده حجت باشد. "۶"

-حاضران به غائبان و پدران به فرزندان تا روز قیامت "واقعه ی غدیر را" برسانند. "۶"

-ای مردم، خداوند عز و جل شما را به حال خود رها نخواهد کرد تا آنکه خبیثان را از پاکان جدا کند. "۶"

-بالاترین امر به معروف آن است که کلام مرا خوب فرا گیرید و به آنان که حاضر نیستند برسانید، و آنان را امر به قبول آن و نهی از مخالفت آن نمائید. "۱۰"

-حضرت آدم به خاطر یک گناه به زمین فرستاده شد در حالی که انتخاب شده ی خداوند بود، پس شما چگونه خواهید بود در حالی که شمائید؟! "یعنی با حضرت آدم بسیار فرق دارید"، و در میان شما دشمنان خدا هم هستند. "۵"
-سخنی بگوئید که خدا از شما راضی شود، چرا که اگر شما و همه ی اهل زمین کافر شوند به خداوند ضرری نمی رسانند. "۱۱"

-هر یک از شما، هر اندازه نسبت به علی حب و بغض در قلبش می یابد همانطور عمل کند. "۶"

بیعت

-من بعد از خطبه ام شما را دعوت می کنم که با من به عنوان بیعت با علی و اقرار به مقام او دست دهید، و بعد از من با خود او دست دهید. بدانید که من با خدا بیعت کرده ام و علی هم با من بیعت کرده است، و من برای او به نیابت از خداوند بیعت می گیرم. پس هرکس بیعت خود را بشکند بر ضرر خود کار کرده است. "۹"

-من مأمورم از شما بیعت بگیرم و با شما دست دهم بر قبول آنچه از جانب خداوند عزّ و جلّ درباره ی امیرالمؤمنین علی و ائمه ی بعد از او آورده ام- که آنان از من و از علی هستند- و مهدی قائم از آنها است. "۱۰"

"ای مردم"، عده ی شما بیش از آن است که با یک کف دست و در یک وقت معین همگی با من بیعت کنید. خداوند عز و جل به من امر کرده که از زبان شما اقرار بگیرم بر آنچه از مقام و ریاست برای علی و امامان بعد از او منعقد نمودم. "۱۱"
-با امیرالمؤمنین علی و حسن و حسین و امامان بیعت کنید. "۱۱"

-آنچه من گفتم شما هم بگوئید .. و بگوئید: 'شنیدیم و اطاعت می کنیم'. "۱۱"

-کسانی که در بیعت با علی... سبقت بگیرند رستگارانند. "۱۱"

قرآن

-در قرآن تدبر کنید، و آیات آن را بفهمید و در محکّمات آن نظر کنید و در پی متشابه آن نباشید. "۳"
-به خدا قسم، هرگز باطن قرآن و تفسیر آن را بیان نخواهد کرد جز این شخصی که دست او را گرفته ام و او را بسوی خود بلند کرده ام و بازوی او را گرفته و بالا برده ام، و او علی بن ابی طالب است. "۳"

تفسیر قرآن

-هیچ آیه ای درباره ی رضای خداوند نازل نشده مگر در مورد علی بن ابی طالب. "۵"

-خداوند، مؤمنین را در قرآن مورد خطاب قرار نداده مگر اینکه اول شخص آنان علی است. "۵"

-خداوند، سوره ی 'هل أتى' را نازل نکرده است مگر در مورد علی بن ابی طالب، و با آن جز علی را مدح نکرده است. "۵"
-به خدا قسم سوره ی 'والعصر' درباره ی علی بن ابی طالب نازل شده است. "۵"

-قرآن به شما معرفی می کند که امامان بعد از علی از فرزندان اویند... آنجا که می گوید: 'وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ!'
"۱۰"

-خداوند فضائل علی بن ابی طالب را در قرآن نازل نموده است. "۱۱"

-علی بن ابی طالب است که نماز را بپا داشت، و در حال رکوع به قصد خداوند عزوجل زکات "صدقه" داد، و در هر حالی خدا را قصد می کند. "تفسیر آیه ی 'أِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ...'". "۲"

-قول خداوند تعالی: '... مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرُدَّهَا عَلَىٰ أَدْبَارِهَا؛' قصد نشده از این آیه مگر قومی از اصحاب من که آنها را به نام و نسبشان می شناسم ولی مأمور آنان را نام نبرم. "۶".

حلال و حرام

-هر حلالی که شما را بدان راهنمایی کردم و هر حرامی که شما را از آن نهی نمودم، هرگز از آن بر نمی گردم و تغییر نمی دهم. این مطلب را به یاد داشته باشید و حفظ کنید و به یکدیگر توصیه نمایید و تغییر و تبدیل در آن ندهید. "۱۰"

-حرام و حلال بیش از آن است که من همه ی آنها را بشمارم و معرفی کنم و در یک مجلس به همه ی حلالها امر کنم و از همه ی حرامها نهی نمایم. پس مأمورم از شما بیعت بگیرم و با شما دست دهم بر اینکه آنچه از جانب خداوند عز و جل در باره ی علی و امامان بعد از او آورده ام بپذیرید. "۱۰"

-حلالی نیست مگر آنچه خدا و رسولش و امامان حلال کرده باشند، و حرامی نیست مگر آنچه خدا و رسولش و امامان حرام کرده باشند. "۳"

نماز و زکات

-نماز را بپا دارید و زکات را بپردازید همانطور که خداوند به شما امر نموده است. "۱۰"

-بار دیگر گفته ی خود را تکرار می کنم: نماز را بپا دارید و زکات را بپردازید. "۱۰"

حج و عمره

-حج و عمره از شعائر الهی هستند. "۱۰"

-به حج خانه ی خدا بروید. هیچ اهل بیتی وارد بر خانه ی خدا نمی شوند مگر آنکه مستغنی می شوند، و هیچ اهل بیتی "در صورت امکان" از رفتن به خانه ی خدا تخلف نمی کنند مگر آنکه فقیر می شوند. "۱۰"

-با دین کامل و معرفت، به حج خانه ی خدا بروید. و جز با توبه و فاصله گرفتن از معاصی، از مشاهد مشرفه باز نگردید.
"۱۰"

-حاجیان کمک می شوند، و آنچه خرج می کنند دوباره به آنان باز می گردد، و خداوند اجر احسان کنندگان را ضایع نمی کند. "۱۰"

-هیچ مؤمنی در موقف توقف نمی کند مگر آنکه خداوند گناهان او را تا آن موقع می بخشد، و آنگاه که حج او پایان یافت اعمال را از سر می گیرد. "۱۰"

امر به معروف و نهی از منکر

-سخن خود را تکرار می کنم: امر به معروف و نهی از منکر نمائید. "۱۰"

-بالاترین امر به معروف و نهی از منکر آن است که سخن مرا تحویل بگیرید و به آنان که حاضر نیستند برسائید، و آنان را به قبول آن امر نمائید و از مخالفت آن نهی کنید، چرا که این یک امر از طرف خداوند عزوجل و از جانب من است. "۱۰"

-هیچ امر به معروف و نهی از منکری نیست مگر با "راهنمایی" امام معصوم. "۱۰"

قیامت و معاد

-تقوا را، تقوا را، از روز قیامت بپرهیزید، و به یاد مرگ و حساب و میزان الهی و محاسبه در پیشگاه خداوند عالم و ثواب و عقاب باشید. "۱۰"

-هر کس حسنه با خود بیاورد ثواب داده می شود، و هر کس گناه با خود بیاورد از بهشت او را نصیبی نخواهد بود. "۱۰"

منبع: برگرفته از کتاب اسرار غدیر نوشته محمد باقر انصاری